

SaferInternet4Kids.gr

www

ΓΙΑ ΕΝΑ ΑΣΦΑΛΕΣΤΕΡΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο Καλού Ψηφιακού Πολίτη

Δ, Ε & ΣΤ Δημοτικού

Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικού

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η ψηφιακή ιθαγένεια στις μέρες μας όπου η πλειοψηφία των παιδιών είναι συνδεδεμένα στο διαδίκτυο πολλές ώρες κάθε ημέρα είναι άκρως σημαντική. Η διατήρηση μιας υγιούς ηλεκτρονικής παρουσίας και η επικοινωνία που γίνεται με σεβασμό και υπευθυνότητα αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της ψηφιακής ιθαγένειας. Επιπρόσθετα, ο σεβασμός των ψηφιακών δικαιωμάτων και η τήρηση των ψηφιακών υποχρεώσεων αποτελούν ουσιώδη στοιχεία των ενεργών πολιτών στο διαδίκτυο.

Ο στόχος της πρώτης ενότητας του εγχειριδίου είναι οι μαθητές/τριες:

- ➔ Να ενημερωθούν για το ποιος θεωρείται καλός ψηφιακός πολίτης.
- ➔ Να μάθουν για τα δικαιώματά τους και για τις υποχρεώσεις τους στο διαδίκτυο.
- ➔ Να υιοθετήσουν θετικές συμπεριφορές διαδικτυακής επικοινωνίας.
- ➔ Να αναγνωρίσουν τις παγίδες που κρύβει μια διαδικτυακή επικοινωνία όπου λόγω έλλειψης χαρακτηριστικών όπως ο τόνος της φωνής μπορεί εύκολα να παρεξηγηθούν αυτά που λέει κάποιος.
- ➔ Να λαμβάνουν υπόψη τους τα συναισθήματα των ανθρώπων όταν αλληλεπιδρούν στο διαδίκτυο.
- ➔ Να γίνουν πιο ανθεκτικοί σε επιβλαβείς διαδικτυακές συμπεριφορές.
- ➔ Να ζητούν βοήθεια αν κάτι τους αναστατώσει στο διαδίκτυο.
- ➔ Να μάθουν να χρησιμοποιούν τα εργαλεία Block/report.

Γενικές οδηγίες:

Το εγχειρίδιο ακολουθεί τη μαθητοκεντρική, διερευνητική, ανακαλυπτική μάθηση καθώς η γνώση κάθε θέματος εκμιαύεται από τους ίδιους τους μαθητές κατά τη διάρκεια δραστηριοτήτων που προτείνονται. Παράλληλα μέσω του εγχειριδίου για τον εκπαιδευτικό δίνονται σαφείς οδηγίες για το πως μπορεί να αναπτυχθεί το κάθε θέμα. Κάποιες δραστηριότητες είναι online και κάποιες άλλες offline. Είναι στην ευχέρεια του εκπαιδευτικού να αποφασίσει αν θα υλοποιήσει όλες τις δραστηριότητες ή αν θα επιλέξει κάποιες από αυτές, κατά πόσο θα εμβαθύνει στο κάθε θέμα χρησιμοποιώντας και άλλες πηγές που αναφέρονται και αν θα ακολουθήσει τον προτεινόμενο τρόπο υλοποίησής τους.

Διάρκεια δραστηριοτήτων: 3 διδακτικές ώρες

Ρόλος εκπαιδευτικού - Ρόλος μαθητών:

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι υποστηρικτικός και συμβουλευτικός. Κατευθύνει τη συζήτηση εντός της ομάδας και οδηγεί τους μαθητές στον αναστοχασμό και τη διερευνητική μάθηση.

Ο ρόλος των μαθητών είναι ενεργητικός καθώς αναζητούν απαντήσεις στα ερωτήματα που θέτει ο εκπαιδευτικός χρησιμοποιώντας και αναπτύσσοντας την κριτική τους σκέψη.

Υλικοτεχνική υποδομή:

Προτζέκτορας, Η/Υ, σύνδεση στο διαδίκτυο ή εναλλακτικά φωτοτυπίες από τα Παραρτήματα.

Οργάνωση της τάξης:

Οι μαθητές δουλεύουν ατομικά ή ομαδικά - χωρισμένοι σε μικρές ομάδες εντός της τάξης.

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

ΣΩΣΤΟΣ ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Τι είναι «Ψηφιακή Ιθαγένεια»

Η Ψηφιακή Ιθαγένεια μπορεί να παρομοιαστεί με ένα πλαίσιο, με ένα φίλτρο κατά κάποιον τρόπο, το οποίο καθοδηγεί τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούμε την ψηφιακή τεχνολογία και συμπεριφερόμαστε στο διαδίκτυο. Αφορά τα πράγματα που πρέπει να γνωρίζουμε, να κάνουμε και να είμαστε, προκειμένου να χρησιμοποιούμε δημιουργικά και υπεύθυνα το διαδίκτυο, τα κινητά τηλέφωνα, τις εφαρμογές και άλλες συσκευές συνδεδεμένες με το διαδίκτυο, προκειμένου να επικοινωνούμε, να εξερευνούμε, να εργαζόμαστε, να μαθαίνουμε και να παίζουμε στο διαδίκτυο. Η ψηφιακή ιθαγένεια ορίζει τον τρόπο με τον οποίο έχουμε πρόσβαση και χρησιμοποιούμε τις ψηφιακές τεχνολογίες και τα δεδομένα, καθιστώντας ευκολότερο για εμάς να επωφεληθούμε από τις ευκαιρίες που μας προσφέρει ο ψηφιακός κόσμος και να αποφεύγουμε τις παγίδες. Μας βοηθά να αποκτήσουμε τις γνώσεις που χρειαζόμαστε για να συμμετέχουμε σε διάφορες κοινότητες (όπως κοινωνικά δίκτυα ή διαδικτυακές ομάδες συνομιλίας) και την κριτική κατανόηση να αποφασίσουμε σε ποιες θέλουμε να συμμετέχουμε. Μας παρέχει επίσης τις αξίες και τη στάση ζωής που διασφαλίζουν ότι όλοι μπορούν να εκφράζουν τις απόψεις τους (πηγή: [Digital citizenship... and your child](#)). Προωθώντας αυτές τις αξίες στα παιδιά μας, μπορούμε να τα βοηθήσουμε να γίνουν υπεύθυνοι και συνειδητοποιημένοι ψηφιακοί πολίτες.

Δραστηριότητα 1

Συζητάμε με τα παιδιά την έννοια του ψηφιακού πολίτη και εν συνεχεία τους ζητάμε να γράψουν στο **Παρόρημα 1** τα χαρακτηριστικά ενός καλού πολίτη και ενός καλού ψηφιακού πολίτη.

Προτεινόμενες απαντήσεις:

- ➡ Τα χαρακτηριστικά ενός καλού πολίτη: Συμμόρφωση με τους νόμους, σεβασμός, ευγένεια, υπευθυνότητα, αλληλεγγύη, κοινωνική συνεισφορά, ενημέρωση, ενεργή συμμετοχή κ.α.
- ➡ Τα χαρακτηριστικά ενός καλού ψηφιακού πολίτη: ψηφιακές δεξιότητες, δεξιότητες ψηφιακής ασφάλειας, σεβασμός, αλληλεγγύη, υπευθυνότητα, προστασία προσωπικών δεδομένων, ευγένεια, σεβασμός πνευματικής ιδιοκτησίας κ.α.
- ➡ Συζητάμε δίνοντας έμφαση στα κοινά χαρακτηριστικά.

Εναλλακτικά, αυτή τη δραστηριότητα μπορούμε να την υλοποιήσουμε και διαδικτυακά χρησιμοποιώντας δύο σύννεφα λέξεων. Αν δε θέλουμε να χρησιμοποιήσουμε την τεχνολογία, μπορούμε να χωρίσουμε τον πίνακα της τάξης σε δύο μέρη (καλός πολίτης/καλός ψηφιακός πολίτης), να γράψουμε σε πολλά διαφορετικά χαρτάκια τα χαρακτηριστικά από τις δύο κατηγορίες, να τα βάλουμε σε ένα βάζο και να καλούμε ένα ένα παιδί να «τραβάει» ένα χαρτάκι. Ανάλογα με το χαρακτηριστικό που θα του τυχαίνει θα πρέπει να εξηγήσει πως το αντιλαμβάνεται και εν συνεχεία να το τοποθετήσει στην πλευρά του πίνακα που θεωρεί ότι ανήκει.

Τα δικαιώματά μου στο διαδίκτυο

Είναι σημαντικό να μας είναι κατανοητά τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις μας τόσο στον πραγματικό όσο και στο διαδικτυακό κόσμο. Ειδικότερα για τα παιδιά γίνεται πολύ λόγος για την προστασία των δικαιωμάτων τους στο διαδίκτυο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο έχουν αναληφθεί πολλές πρωτοβουλίες για τη διασφάλιση αυτών των δικαιωμάτων. Από τις κυριότερες που βρίσκονται σε εξέλιξη αυτόν τον καιρό είναι [η νέα ευρωπαϊκή στρατηγική για ένα καλύτερο Διαδίκτυο για παιδιά \(BIK+\)](#) που στόχο έχει τη βελτίωση των ψηφιακών υπηρεσιών έτσι ώστε να είναι κατάλληλες για την ηλικία και να διασφαλίζουν την προστασία, την ενδυνάμωση και το σεβασμό κάθε παιδιού στο διαδίκτυο. Επίσης, [ο νόμος για τις Ψηφιακές Υπηρεσίες \(DSA\)](#) που στόχο έχει να διασφαλίσει ότι όλες οι ψηφιακές υπηρεσίες λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα που προστατεύουν τους χρήστες τους και σταματούν τη διάδοση παράνομου ή ακατάλληλου περιεχομένου.

Δραστηριότητα 2

Μπορείτε να χωρίσετε την τάξη σε δύο ομάδες και να ζητήσετε από την πρώτη ομάδα να γράψει στον πίνακα ή στο **Παράρτημα 2** τα δικαιώματα που πιστεύει ότι έχει ένα παιδί στο διαδίκτυο και στη δεύτερη ομάδα να γράψει τις υποχρεώσεις.

Προτεινόμενες απαντήσεις:

- ➔ Δικαιώματα: Γνώση, ευγένεια, ισοτιμία, σεβασμός, αξιόπιστη πληροφόρηση, ελευθερία στην έκφραση, ιδιωτικότητα, σεβασμός στο διαφορετικό, πρόσβαση, ασφάλεια, συναίνεση.
- ➔ Υποχρεώσεις: Γνώση, ευγένεια, ισοτιμία, σεβασμός, παροχή αξιόπιστης πληροφόρησης, σεβασμός στο διαφορετικό, αλληλεγγύη.
- ➔ Συζητήστε για τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα που είναι κοινά.

Παίζω και μαθαίνω (παράρτημα 3,4 & 5)

Ατομικά ή χωρίζοντας την τάξη σε μικρές ομάδες παίξτε με τους μαθητές τις **διαδικτυακές δραστηριότητες 2&3** που θα βρείτε εδώ:

https://saferinternet4kids.gr/nea/activities_bts2023_primaryschool/

Οι δραστηριότητες υπάρχουν και στο **Παράρτημα 3, 4 & 5** σε περίπτωση που θέλετε να τις τυπώσετε και να τις μοιράσετε στην τάξη.

Δραστηριότητα 4

Παίξτε με τους μαθητές σας το διαδικτυακό κουίζ που θα βρείτε εδώ:

<https://saferinternet4kids.gr/quiz-saferinternet4kids/quiz-e-st/>

Πρόταση εργασίας

Μπορείτε να προτείνετε στους μαθητές σας να δημιουργήσουν ένα PowerPoint / μια ταινία μικρού μήκους / κινούμενα σχέδια / μια αφίσα σχετικά με το τι χρειάζεται για είναι κάποιος καλός ψηφιακός πολίτης. Μπορείτε να τους προτείνετε να κοινοποιήσουν την εργασία τους στην ιστοσελίδα του σχολείου σας ή να διοργανώσετε μια μικρή εκδήλωση στην τάξη όπου οι μαθητές μέσα από την εργασία τους να την παρουσιάσουν στους συμμαθητές τους.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΩ ΜΕ ΣΕΒΑΣΜΟ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Η διαδικτυακή επικοινωνία επειδή δεν περιέχει χαρακτηριστικά όπως είναι ο τόνος της φωνής μας ή η έκφρασή μας μπορεί πολύ εύκολα να δημιουργήσει παρεξηγήσεις και παρανοήσεις. Επίσης είναι σημαντικό οι μαθητές να μάθουν να επικοινωνούν με σεβασμό και όταν συναντούν μια αρνητική επικοινωνία να μπορούν να τη μετατρέψουν σε θετική.

Δραστηριότητα 3, 4 & 5

Οι μαθητές μέσα από τις δραστηριότητες 3, 4 και 5 καλούνται να διερευνήσουν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του κάθε τρόπου επικοινωνίας που προτείνεται. Έμφαση πρέπει να δοθεί από τον εκπαιδευτικό στο ρόλο που διαδραματίζει ο τόνος της φωνής μας, η έκφρασή μας ακόμα και το βλέμμα μας στο πως εκλαμβάνει ο συνομιλητής μας αυτά που λέμε. Στη διαδικτυακή επικοινωνία όπου αυτά τα χαρακτηριστικά λείπουν θα πρέπει να είμαστε ακόμα πιο προσεκτικοί αν δε θέλουμε να παρερμηνευτούν τα λόγια μας. Στη δραστηριότητα 3 ο εκπαιδευτικός μπορεί να χωρίσει τους μαθητές σε 3 μικρότερες ομάδες και η κάθε ομάδα να πει το μήνυμα με διαφορετικό τρόπο. Π.χ πώς θα το έλεγε το «Μη μιλάς άλλο» κάποιος ο οποίος είναι θυμωμένος; Πώς θα το έλεγε κάποιος ο οποίος θα ήθελε απλά να σταματήσουμε να μιλάμε; Πως θα το έλεγε κάποιος ο οποίος θα ήθελε να προσθέσει κάτι σε αυτό που λέμε; Υπάρχουν πολλοί τρόποι να πούμε κάτι απλά το γράφουμε τα πράγματα δεν είναι τόσο ξεκάθαρα...

Δραστηριότητα 6 & 7

Σε αυτές τις δραστηριότητες οι μαθητές καλούνται να εξασκηθούν στον ευγενικό τρόπο διαδικτυακής επικοινωνίας και να μάθουν αν δουν κάτι αρνητικό να το μετατρέπουν σε θετικό. Η δραστηριότητα 4 μπορεί και να γίνει σε μορφή σκετς από μια μικρή ομάδα μαθητών και οι υπόλοιποι μαθητές να παρεμβαίνουν και να δίνουν μια πιο θετική μορφή στη διαδικτυακή συζήτηση. Επίσης, στη δραστηριότητα 5 ο στόχος είναι να μάθουν να μην αδιαφορούν όταν βλέπουν κάποιο μήνυμα που στοχοποιεί ένα φίλο ή συμμαθητή τους απλά να μπορούν να αναλαμβάνουν πρωτοβουλία και να στηρίζουν το παιδί θύμα με όποιον τρόπο ταιριάζει καλύτερα στο δικό τους χαρακτήρα.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

ΔΕΝ ΕΙΣΑΙ ΜΟΝΗ/ΟΣ

Το διαδίκτυο είναι ένα υπέροχο εργαλείο στα χέρια των παιδιών που τα βοηθάει να μάθουν, να διασκεδάσουν, να παίξουν, να επικοινωνήσουν. Επειδή όμως κρύβει κινδύνους, ιδιαίτερα όταν δεν υπάρχουν όρια και κανόνες στη χρήση του από τα παιδιά, είναι πολύ σημαντικό να έχουμε προετοιμάσει τους ανήλικους και να γνωρίζουν σε κάθε «δύσκολη περίπτωση» πως θα πρέπει να αντιδράσουν. Και φυσικά θα πρέπει να έχουμε τις γέφυρες επικοινωνίας με τα παιδιά ανοιχτές έτσι ώστε οτιδήποτε τους συμβεί να έχουν το θάρρος να το μοιραστούν με κάποιον ενήλικα που εμπιστεύονται

Δραστηριότητα 8

Συζητάμε με τα παιδιά ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος αντίδρασης σε κάθε σενάριο. Έμφαση δίνεται στο report και το block αλλά και στο ότι πρέπει να μοιραζόμαστε οτιδήποτε μας αναστατώνει με κάποιον ενήλικα που εμπιστευόμαστε. Ζητάμε από τους μαθητές να μας πουν και δικά τους βιωματικά παραδείγματα που χρειάστηκε να χρησιμοποιήσουν αυτά τα εργαλεία ή να ζητήσουν βοήθεια από κάποιον ενήλικα.

Η ψηφιακή ιθαγένεια ορίζει τον τρόπο με τον οποίο έχουμε πρόσβαση και χρησιμοποιούμε τις ψηφιακές τεχνολογίες και τα δεδομένα, καθιστώντας ευκολότερο για εμάς να επωφεληθούμε από τις ευκαιρίες που μας προσφέρει ο ψηφιακός κόσμος και να αποφεύγουμε τις παγίδες.